

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Aliquæ regulæ, quibus propositiones aliquæ Catholicæ in hac materia
innituntur. disput. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

quod cum Patre & Filio est magis vnum, quam Socrates cum sua anima, neque vlla ratione ponit in numero cum illis, dicendi sunt producere immediate Spiritum sanctum, vt id quod producit.

Ad tertium. Ad tertium neganda est sequela: immediate namque procedit Spiritus sanctus, vt à principio quod, à Patre, & immediate à Filio, ac immediate ab illo constituto, quæ in ratione principij quod Spiritus sancti, non sunt plura principia, sed vnum tantum, vt ex sequentibus magis perspicuum fiet.

Ad quartum. Ad quartum ita est respondendum. Sicut Scriptura dum affirmat Spiritum sanctum procedere à Patre non negat procedere etiam à Filio: ita neque negat procedere à constituto illo, in quod Pater & Filius, in ratione principij Spiritus sancti, sunt vni. Eodemque pacto quemadmodum dum affirmat Spiritum sanctum esse Spiritum Filij, non negat esse etiam Spiritum Patris: sic non negat esse Spiritum eiusdem constituti.

Ad quintum. Quinto argumento satisfacimus respondendo ad obiectiones ante secundam conclusionem.

Ad sextum. Ad sextum dicendum est, esse indiuiduum contentum essentialiter sub natura diuina, seu sub Deo, quæ Deus est, & contra diuisum seu distinctum, ac relativiè oppositum Spiritui sancto: at verò esse commune per identitatem realem & formalem Patri & Filio, virtute solum ab eis distinctum: vt hæc omnia late ostensa sunt. Cum verò aduersarij negare non possint esse indiuiduum, illis explicandum erit, cuius natura, iuxta ipsorum opinionem, sit indiuiduum.

Ad septimum. Ad septimum, concessio antecedente de communitate per identitatem realem & formalem absque inclusione vnius in alio, vt explicatum est, neganda est consequentia. Quod enim commune est multis, quæ non sunt multa secundum idem, sed secundum aliud nomen, seu (quod idem est) quod commune est multis communitate reali, eo pacto, quo essentia diuina communis est tribus personis diuinis, vtique absque sui diuisione est illis commune, atque adeo communitas illa rationem indiuidui non tollit, vt hoc in Deo comparatione trium personarum diuinarum est manifestum.

DISPUTATIO III.

Aliquot regule, quibus propositiones aliquæ Catholica in hac materia inniuntur.

Nomina abstracta in diuina natura non supponunt pro suppositis.
 Vnt adhuc nonnulla adnotanda. Primum est, quemadmodum nomina essentialia in abstracto, vt Deitas, essentia diuina, aternitas, & cætera, propter modum significandi in abstracto, non supponunt pro suppositis diuinis, eaque ratione actus notionales, vt generare, generari, spirare, spirari, qui suppositis conueniunt, ratione suppositorum non verificantur de natura diuina in abstracto significata, vt ex Concilio Lateranensi cap. *Damnatus*, de summa Trinitate, & fide Catholica constat: ita etiam nomina abstracta, spiratio actiua, & vis spiratiua, propter eundem modum significandi, non supponere pro suppositis Patris & Filij, in quibus spiratio actiua, vtque ad spirandum reperiuntur, & cum quibus sunt idem. At verò, quemadmodum nomina substantiua concreta essentialia, vt Deus, & hic Deus, propter modum significandi in concreto supponunt, non solum pro natura singulari diuina subsistente, quam solum significant de formali, sed etiam pro suppositis, quibus etiam conuenit habere Deitatem, esseque per eam Deum, tamquam id

A quod est Deus, eaque ratione actus notionales, qui proprij sunt suppositorum, verificantur de Deo, & de hoc Deo, dicimus namque: *Deus generat: Deus spirat, Deus generatur, Deus spiratur*: sic etiam nomina hæc substantiua concreta, *principium Spiritus sancti, & spirator*, propter modum significandi in concreto, supponunt, tum pro spiratore actiue, qui, vt ostendimus, est indiuiduum subsistens Patri & Filio commune, & quem solum nomina illa immediate ac simpliciter significant, sed etiam pro suppositis Patris & Filij, quibus conuenit ratio spiratoris, principij Spiritus sancti, ac proinde producere, spirare, vt quod, Spiritum sanctum.

B Secundum est, esse hoc maxime adnotandum discrimen, inter nomen concretum substantiuum significans naturam vniuersalem communem multis, in quibus diuiditur, & multiplicatur, ac proinde comparatione quorum est vniuersalis, & nomen substantiuum concretum significans naturam, rationemve formalem communem multis, in quibus non diuiditur, nec multiplicatur, sed tota est in singulis, & tota in omnibus (qualia sunt nomina, Deus, & hic Deus, comparatione totius gloriosissimæ Trinitatis, spirator, & principium Spiritus sancti, comparatione Patris & Filij, qualia etiam essent nomina, hic homo, comparatione trium suppositorum diuinorum, & hoc album, comparatione trium subiectorum, si eadem humana natura assumpta simul fuisset à tribus suppositis diuinis & idem numero candor diuinæ virtute inhereret simul tribus subiectis.) Illud, inquam, esse maxime notandum discrimen, quod nomen concretum substantiuum significans naturam vniuersalem communem multis, in quibus diuiditur, supponit pro illis multis diuisiue. Quod si superueniat signum vniuersale, seu distributiuum, vt in hac, *omnis equus currit*, supponit pro illis copulatiue. Vnde sensus eius propositionis est, & hic equus currit, & hic, & ita de cæteris sub equo in commune contentis. Quod si nullum signum superueniat, sed propositio sit indefinita, vel superueniat signum particulare, supponit pro illis distinctiue. Quare sensus harum propositionum, *equus, aut aliquis equus currit*, est, vel hic equus currit, vel ille, vel alius de cæteris, quos equus communis complexu suo continet. Vnde efficitur, vt quando propositiones indefinitæ sunt, aut particulares, tam ea quæ affirmat, quam ea quæ negat, esse possint simul veræ, ratione diuersorum, pro quibus subiectum

Discrimen notandum circa significationem concretorum nominum substantiuorum.

D illis copulatiue. Vnde sensus eius propositionis est, & hic equus currit, & hic, & ita de cæteris sub equo in commune contentis. Quod si nullum signum superueniat, sed propositio sit indefinita, vel superueniat signum particulare, supponit pro illis distinctiue. Quare sensus harum propositionum, *equus, aut aliquis equus currit*, est, vel hic equus currit, vel ille, vel alius de cæteris, quos equus communis complexu suo continet. Vnde efficitur, vt quando propositiones indefinitæ sunt, aut particulares, tam ea quæ affirmat, quam ea quæ negat, esse possint simul veræ, ratione diuersorum, pro quibus subiectum

E supponit, eaque ratione inter eas esse neque contradictio, sed solum subcontraria oppositio.
 Quando verò nomen substantiuum concretum significat naturam, seu rationem formalem communem multis in quibus non diuiditur, sed tota est in singulis, & in omnibus, tunc pro omnibus, quibus illa conuenit, & quæ per eam sunt talia, vt quod, supponit vnica suppositione, quatenus sunt vnum in participatione illius nature, aut rationis formalis minime in eis diuisæ, esto in seipsis, secundum suas proprias & peculiare rationes formales, sint multa. Quemadmodum enim, licet lapides & ligna, ex quibus constat domus, in se sint multa secundum suas proprias rationes formales, in ratione tamen domus non sunt multa, sed vna domus, propter vniam tantum formæ domus, quam illa omnia participant, pro illisque omnibus vnica suppositione supponit vocabulum concretum ac substantiuum *domus*: ita etiam licet Pater, Filius, & Spiritus sanctus, secundum suas proprias rationes formales sint multe res, multa supposita, seu personæ: in ratione tamen Dei, sunt vnus tantum Deus, pro illisque omnibus

Nomina substantiua concreta essentialia supponunt solum pro natura diuina subsistente, sed etiam pro suppositis.

omnibus (vna cum indiuiduo subsistenti natura diuinæ illis omnibus communi) supponit vocabulum concretum ac substantiuum. *Deus, aut hic Deus*, vnica suppositione, id est, neque copulatiue, neque disiunctiue pro singulis, quibus conuenit, vt sit *Deus, aut hic Deus*, sed indistincte pro eo cui conuenit, vt sit *Deus, aut hic Deus*, quod in ratione Dei est vnum quid, & non multa, esto secundum proprias ac peculiare alias rationes formales aliis nominibus significatas sit multa. Vt enim nomina concreta substantia dicantur pluraliter, necesse est non solum pluralitas suppositorum, quibus significatum formale talis nominis conueniat, pro quibus nomen supponat, sed etiam significati formalis, penes quod etiam illa vnum, aut multa, in ratione nomine illo formaliter significata, indicanda sunt, vt cum Scotus paulo ante explicauimus, affirmatque hoc loco D. Thomas, & alii saepe. Porro eiusmodi nomina supponere indistincte, ac iuxta sensum explicatum vnica suppositione pro omnibus, quibus conuenit, vt quod, ratio formalis per tale nomen significata, appellat D. Thomas hoc loco in responsione ad quartum, suppositionem confusam. Longè aliter de suppositione confusa loquens, quam loquantur illi, qui ad sui arbitrium summularum artem in multis excogitarunt, nec philosophiam solum, sed & sacram Theologiam sophismatis, nauisque viro sapiente indignis infecerunt.

Quia ergo eiusmodi nomina quasi vnica suppositione, iuxta modum explicatum, supponunt pro omnibus, quibus ratio formalis per nomen significata conuenit, vt quod, inde est, vt si vniuersali signo afficiantur, non distribuuntur pro his, pro quibus supponunt (quæ aliàs sunt multa secundum rationem formalem per aliud nomen significatam) quin potius cum eiusmodi nomina significant de formali res singulares, perinde est signo vniuersali, aut particulari ea afficere, ac si quodcumque aliud nomen singulare simili signo notaretur. Quare perinde est dicere, *Deus, aut hic Deus generat*, ac dicere *omnis Deus generat*: cum enim sit vnus tantum *Deus, sanè*, si hic generat, *omnis Deus generat*, licet non generet quoad omne suppositum, cui conuenit esse *Deum*, sed solum quoad suppositum Patris: perinde etiam est dicere, *Deus, aut hic Deus non generat*, ac dicere, *nullus Deus generat*: quia similiter, cum sit vnus tantum *Deus*, si hic vnus non generat, nullus omnino generat.

Hinc intelliges, propositiones, in quibus eiusmodi nomina apponuntur à parte subiecti, non minus esse singulares, quam si non haberent plura supposita, pro quibus supponerent. Præterea quando aliquid negatur à tali subiecto, negari ab omnibus, pro quibus supponit: eò quod quasi vnica suppositione indistincte, minime diuisiue pro illis supponat. Etenim sensus huius propositionis, *hæc domus non est cedrina*, est hic: hæc domus secundum nullam sui partem (quæ sufficiat, vt ex ea totum denominetur) est cedrina: eò quod subiectum, cum sit singulare, supponat vnica suppositione pro omnibus suis partibus, eaque ratione de subiecto, quoad omnes suas partes censetur negari prædicatum, ac proinde licet, vt verè dicas hanc domum esse cedrinam, satis sit, vt secundum rectum sit talis, esto secundum alias partes id non habeat: nihilominus, vt verè negemus illam esse cedrinam, requiritur vt secundum nullam sui partem talis sit. Similiter ergo sensus huius propositionis, *Deus non generat*, est hic, *Deus secundum nihil eorum, aut ratione nullius eorum, pro quibus supponit, generat, quod est*

A falsum: quippe cum ratione Patris conueniat illi generare, licet ratione Filij, aut Spiritus sancti minime id ei conueniat.

Ex dictis intelliges facile quæ sequuntur. Primum est, non minus cerni contradictionem inter propositiones affirmantes & negantes, in quibus à parte subiecti ponitur aliquod eiusmodi nomè habens plura supposita, pro quibus ita indistincte, vnicaue suppositione supponat, quam inter quascumque alias propositiones de subiecto singulari. Quare, vt rectè affirmant D. Thomas, Caietanus & Bartholomæus Torres infra quæst. 39. artic. 4. Richardus, D. Bonauerura & Capreolus in 4. dist. 4. Scotus 5. lib. summularum, cap. 2. lect. 4. & plerique alij, hæc sunt contradicentes: *Deus generat, Deus non generat*: affirmansque est vera, eò quod ratione suppositi Patris conueniat Deo generare: ea verò, quæ negat est falsa, quoniam vt explicatum est, sensus illius est, ratione nullius eorum pro quibus nomen, *Deus*, supponit, conuenit Deo generare.

Quod si quis ita argumentetur: *Filius non generat: Filius est Deus: ergo Deus non generat*: neganda illi erit consequentia. Virtute namque est argumentum à non distributo ad distributum ex parte minoris extremi: Deus enim in minori non distribuitur, eò quod enunciatio affirmans sit in conclusione verò virtute distribuitur: quoniam, vt ex dictis patet, sensus illius est, Deo ratione nullius eorum, pro quibus supponit, conuenit generare.

Reicienda est ergo sententia Durandi, Gabrielis, & Gregorij in 1. dist. 4. asserentium, duas illas propositiones non esse contradicentes, sed subcontrarias, esseque vtramque in rigore ac simpliciter veram: propter hæreticos verò, negantem non concedi à sanctis, ne errandi occasio tribuatur simplicibus, arbitrandique esse plures Deos, de quorum altero affirmetur generare Filium, de altero verò id negetur. Sanè si sancti arbitrari fuissent propositionem illam negantem simpliciter, & in rigore esse veram, numquam id negassent, sed distinxissent, explicassentque, in quo sensu eius veritatem agnoscerent: satisque infirma est responsio, dum asseritur Patres ad tollendam occasionem erroris, negasse id verum esse, quod in se verum est. Id namque potius esset erroris occasionem præbere Catholicis, quam eam auferre. Præterea ansam hæreticis præberent insultandi in Catholicos, cum facile ostendere possent id verum esse, quod re vera est tale, Catholicique verum esse negarent. Adde, propositiones has, *Deus non generat, Deus non est Pater, Deus non est Filius*, & similes, quas autores citati censent simpliciter, & in rigore veras esse, statim se offerre naturali lumini intellectus vt falsas: fatuusque esset legitima causam inquirere, quare falsæ sint, talesque à sanctis reputentur, nempe, quia subiectum est singulare, indistincteque, & quasi vnica suppositione supponat pro omnibus, pro quibus supponit, quam leuissimo argumèto, quod affirmatio & negatio prædicari diuersis suppositis subiecti conueniat, assermare vtrumque verè tribui subiecto singulari, in quo supposita illa sunt vnum numero, & non plura.

Secundum est, nomen, *Deus, aut hic Deus*, semper comparatione prædicati, quod non est secunda intentio, supponere indistincte, & quasi vnica suppositione pro omnibus, pro quibus est natum supponere, nempe pro indiuiduo communicabili & subsistentia nature diuinæ, pro spiratore actiue, quod itidem indiuiduum est communicabile ac subsistens, & pro tribus suppositis diuinis: tamen non semper prædicatum verificetur de eo ratione omnium,

MOL
IN
D

Contradictio
enunciatio
num in se
minis dis
na.

Obiis.

Dicitur.

Dicitur, sic
brin, &
Gregorij
trinitatis
citur.

Nomen, de
quod non est
pro quibus
supponit.

vniantur immediatè alicui subsistenti, quod tribus illis suppositis, aut subiectis sit commune. Dicimus ergo nomina illa immediatè significare indiuiduum quoddam essentialiter contentum sub homine in commune, aut sub albo in commune, quod nihil sub se continet essentialiter, sed formale illius accidentario (vt distinguitur contra essentialiter) conuenit tribus suppositis diuinis, aut tribus subiectis: at verò eadem nomina supponere immediatè, tamquam pro eo quod est tale, vt quod, pro tribus suppositis diuinis, vt sunt vnum quid in ratione hominis, aut pro tribus subiectis, vt sunt vnum quid in ratione albi. Hinc intelliges, quòd si tres personae diuinae assumerent eandem naturam humanam, singularis homo, qui ex ea vnione resultaret, esset quidem indiuiduum sub homine in commune essentialiter contentum, nullam tamen personam sub se essentialiter contineret (cùm tamen essentia diuinae tres personas diuinas sub se essentialiter contineret, quae proinde personae sunt naturae diuinae,) nec tamen esset in se persona aut suppositum: quoniam ad rationem suppositi ac personae necessarium est, vt neque accidentaliter, vt distinguitur contra essentialiter, sit communicatum multis: indiuiduum autem illud accidentaria (id est, non essentialiter) praedicatione diceretur de Patre, Filio, & Spiritu sancto.

DISPUTATIO. IV.

*Examinatur, an limitationes quaedam admit-
tendae sint circa regulam traditam.*

Limitatio regulae substantiuorum & adiectiuorum à nonnullis addita.

Sunt qui regulam substantiuorum & adiectiuorum: nempe, quòd vt adiectiuum dicatur pluraliter, satis sit pluralitas suppositorum, quibus tribuitur, vt verò substantiuum concretum dicatur pluraliter necessaria sit pluralitas tam suppositorum quam significati formalis: conueniant limitandam esse, vt intelligatur, quando significatum formale substantiuum est de intrinseca ratione suppositorum: fecus autem quando non est de intrinseca eorum ratione. Tunc enim, inquit, satis est pluralitas suppositorum, vt tale nomen substantiuum dicatur de eis pluraliter, esto significatum formale illius sit idem numero in illis omnibus. Vnde quia natura diuina est de intrinseca ratione Patris, Filij, & Spiritus sancti, tres personae diuinae non sunt tres Dii, sed vnus Deus. Quia verò, si tres personae diuinae assumerent eandem humanitatem, humanitas illa non esset intrinseca rationi Patris, Filij, & Spiritus sancti, tres personae diuinae non essent vnus homo, sed essent tres homines, habentes singuli vt essent homines formaliter per eandem numero humanitatem. Eodem modo, si diuina virtute idem candor inesset tribus subiectis, quia candor ille non includeretur in essentia subiectorum, tria illa subiecta essent tria alba, habentia singula esse albi formaliter ab eodem numero candore.

Datam limitationem quidam ex Salmanticensibus in ea regula censent ponendam, de quorum numero est Bartholomaeus Medina in Commentariis in tertia parte, quaest. 3. artic. 7. in eademque sententia videtur esse Scotus 2. lib. Summularum, cap. 14. lect. 1. notab. 6. tamen si anceps sit, an limitanda potius regula sit eo modo, quo statim referemus Bartholomaeum Torres censere restringendam. Multi accedunt alij, qui affirmant, si tres personae diuinae assumerent eandem naturam humanam, fore tres

A homines, & non vnum tantum, vt Marfilus in 3. q. 2. artic. 3. Gabriel & Almainus in eodem 3. dist. 7. quaest. 1. & Caietanus 3. par. q. 3. artic. 6.

Richardus etiam in 3. dist. 1. quaest. 4. refert quorundam sententiam, qui dicebant, ea hypothese data, quamuis vnaquaque persona diuina esset homo, omnes tamen tres neque dicendas plures homines, propter identitatem naturae humanae, neque vnum hominem, propter pluralitatem suppositorum: quam sententiam non improbat, refert tamen, vt aequè probabilem sententiam eorum, qui asseuerant dicendas esse vnum tantum hominem.

Durandus quoque eadem dist. quaest. 3. in responsione ad vltimum, licet dicat, nec propriè tunc dicendas esse plures homines, nec vnum tantum; addit tamen, potius esse dicendas vnum hominem, quam plures: sicut simpliciter dicuntur vnus Deus, & non plures, propter identitatem naturae diuinae. Caeterum quia tunc eis esse hominis conueniret: & quia, vt Durandus ipse, & Scotus eadem dist. & quaest. notant, non datur medium inter esse vnum & plura, merito reliqui Doctores ab his dissentiunt, & quibus nonnulli affirmant simpliciter esse dicendas vnum tantum hominem: alij verò simpliciter esse plures. Qui affirmant dicendas esse plures homines, affirmant etiam tria subiecta affecta diuina virtute eodem numero candore, appellanda esse plura alba. Imò plerique eorum inde conficiunt argumentum, vt probent, tres personae diuinae assumentes eandem humanitatem appellandas plures homines.

Bartholomaeus Torres infra quaest. 39. artic. 3. aliter censet limitandam regulam illam substantiuorum, nempe vt locum non habeat, quando substantiuum concretum de formali significat accedens: at verò habeat vniuersim locum in substantiis, quae de formali significant substantiam. Vnde si tres, inquit, personae diuinae assument eandem numero humanitatem, erunt vnus tantum homo: si verò Deus sua omnipotentia eundem candorem, aut eandem numero artem collocet in tribus hominibus, erunt tria alba, & tres artifices, non verò vnum tantum album, aut vnus artifex.

Semper mihi placuit sententia, quae affirmat regulam substantiuorum concretum significantium esse vniuersim veram, principiaque, ex quibus cum Scoto eam deduximus, id certe demonstrant: vniuersimque & absque vlla distinctione aut limitatione eam ponit D. Thomas hoc loco, & quaest. 39. artic. 3. & alij saepe: & propter eam 3. par. quaest. 3. artic. 6. in responsione ad primum ait: *ex hypothese, quod tres personae diuinae assumerent eandem humanitatem, futurus vnus tantum hominem, & non plures.* Idemque censet Scotus loco citato, & plerique antiquorum. Possumusque confirmare regulam illam esse vniuersim veram. Primò, quoniam tres personae diuinae non sunt tres Domini, sed vnus Dominus, vt ex symbolo Athanasij constat: sed nomen, *Dominus*, non significat de formali quippiam intrinsecum & essentialiter personam diuinam, sed respectum rationis, qui accidentaliter, ex temporeque de illis verè affirmatur: ergo regula illa est vera etiam quando nomen significat quid accidentarium, minimeque substantiale suppositis. Secundò, quoniam ratio spiratoris, principij Spiritus sancti, non est de intrinseca ratione Patris & Filij, quia Pater & Filius sunt: siquidem relatio spirationis actiuae intelligitur aduenire Patri & Filio post paternitatem & filiationem, vt supra ostendimus: sed Pater & Filius sunt vnus spirator, vnicumve principium Spiritus

Alia Doctores censent limitandam.

Regulae praedictae non esse limitandam.